

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

23 Vtrum pueri non exercitati in præceptis, debeant recipi in religione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

manet peccatum originale non solum actu, sed etiam reatu, ideo est in eis aliquid damnationis ex parte originalis peccati, non autem ex parte actualis, si concupiscentijs non consentiant. Ex hoc ergo non sequitur, quod in infidelibus primus motus inducat damnationem peccati mortalis, sed sequitur quod habeat annexam damnationem originalis peccati.

AD SECUNDUM dicendum, quod debitum originalis iustitiae pertinet ad ipsam personam infidelem ratione humanae naturae, quam a primo parente traxit, cui collata est originalis iustitia: & ideo id, quod pertinet ad defectum originalis iustitiae, pertinet ad peccatum naturae, scilicet ad peccatum originale, non autem ad peccatum actuale, quale est peccatum mortale.

QVAESTIO XII.
ARTICVLVS XXIII.

Verum pueri non exercitati in praeceptis, debeant recipi in religione.

28. q. 189. ar.
1. o. & 2. q. 8.
q. 100. ar. 2.
ad 4. & ad
19. huius

QVAESTIO est, utrum pueri non exercitati in praeceptis, sint recipiendi, vel obligandi voto, vel iuramento, vel beneficijs alliciendi ad ingressum religionis: & videtur, quod non. Perfectio enim consiliorum, ad quam ordinantur religiones, a Christo exordium sumpsit: sed Christus primo consilium perfectionis dedit adolescenti, quod praecepta seruauerat, ut patet Matth. 19. ergo soli illi, qui sunt exercitati in praeceptis, sunt ad religionem obligandi, vel recipiendi.

¶ 2 Præ Greg. dicit super Ezech. Nemo repete sit summus, sed in bona consuetudine a minimis quis inchoat, ut ad magna perueniat: sed magna sunt consilia, quae pertinent ad perfectionem vitae, minora autem sunt praecepta, quae pertinent ad omnem iustitiam. ergo prius debent pueri exercitati in praeceptis, quam ad consilia inducantur.

¶ 3 Præ Exod. 21. dicit. Si quis aperuerit cisternam, decideritq; bos, vel asinus in eam, dominus cisternae reddet pretium iumentorum: sed ille qui aliquem puerum nondum in praeceptis exercitatum ad religionem inducit, quodam modo aperit ei cisternam, quia plerique tales religionem ingredients egrediuntur, & in desperationem incidunt, quasi in quandam spirituales cisternam. ergo videtur, quod ille qui cum inducit, hoc ei imputetur ad peccatum.

¶ 4 Præ. Illud quod est expediens communi utilitati, non est tollendum: sed expedit communi utilitati, quod homines propria libertate utantur ad bonum faciendum: ergo non est aliquibus auferenda talis libertas per obligationem voti, vel iuramenti.

¶ 5 Præ. Beatus Benedictus monachorum institutor almsicus in sua regula statuit, quod venientibus ad religionem non sit facilis praebendus ingressus, sed probandum sit an spiritus a Deo sit. ergo multo minus sunt aliqui muneribus, vel beneficijs alliciendi.

¶ 6 Præ. Greg. dicit, & habet in decretis distinctio 48. Scimus quod edificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi nauitatis suae humore siccat, ne si ante pondera quam solidentur accipiant, cunctam simul ad terram fabricam deponant: sed pueri qui nondum sunt exercitati in praeceptis, sunt quasi parietes nondum desiccati. ergo non sunt eis imponenda iugna, id est, graua religionis instituta.

¶ 7 Præ. Status religionis, est status poenitentiae: sed pueri excipiuntur ab omni poenitentiae coercionem, ut habetur in Decretis de poenitentia, dist. 4. ergo non sunt ad religionem inducendi.

¶ 8 Præ. Sicut dicitur 2o. q. 1. Quod quis non operatur, nec eligit, profecto non diligit: quod autem non diligit, facile contemnit: sed pueri antequam sint exercitati, non habent firmam electionem, ergo nec firmam dilectionem. facile ergo religionem contemnent, si in tali aetate ad religionem inducantur.

¶ 9 Præ. Prou. 14. dicitur. Substantia festinata minuitur: sed vere esse nimia festinantia quod aliquis ad consilia conuoler non dicitur in praeceptis exercitatus. ergo ut quod bonorum spiritualium substantia de facili minuat, ergo non sunt ad religionem inducendi.

¶ 10 Præ. Non minor cura est adhibenda in ingressu religionis, quam in susceptione ordinis: sed in ordinibus prohibentur ad maiores accedere, qui minores non acceperunt: ergo etiam nec debet aliquis ad obseruantiam consiliorum religionem transire, nisi prius praeceptis obseruatis.

¶ 11 Præ. Duo sunt homini necessaria, intelligere verum, & operari bonum: sed intelligendo verum stultus reputaretur qui prius ad difficiliora transferreret, quam leuiora intelligeret. ergo stultum est in comparatione boni, quod aliquis prius transeat ad consilia, quam in praeceptis exercetur.

¶ 12 Præ. Cuilibet in religione existenti conuenit curam agere aliorum, vel saltem sui ipsius: sed in his qui eliguntur ad aliquam curam ecclesiasticam, oportet eligere meliores. ergo oportet eos qui ad religionem assumuntur, eligere meliores: hi autem sunt qui sunt exercitati in praeceptis. ergo tales sunt ad religionem inducendi.

¶ 13 Præ. Illud quod est in se bonum, si ex eo sumatur peccati occasio, est abiciendum, sicut se pens auens quem Moyses fecerat ex mandato Domini ad sanandum filios Israel, ut habet Numeri 21. Ezechias cecidit, quia ex eo sumebatur idolatriae occasio: similiter etiam quis benedictio sit secundum se bona, si reprehenditur, si minor praesente maiore benedicit. Cui ergo aliquis in exercitatu in praeceptis sumatur occasio peccati ex ingressu religionis ab ea recedentes, quibus religio sit secundum se bona, tamen videtur, quod non exercitatos ad religionem inducere sit vitandum.

¶ 14 Præ. Greg. dicit, & habet in Decretis distinctio 48. Casum appetit qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus per abrupta quarit ascensum: sed procedere ad consilia non obseruatis praeceptis est postponere gradum. ergo videtur, quod hoc sit casum querere, & ita ad hoc non sunt aliqui inducendi.

¶ 15 Præ. Damasc. dicit in 2. lib. quod non est inutile inexpertum existentem & improbatum in corruptione frui, ut non in superbiā incidat, & in laqueum diaboli. ergo paratione non est inutile improbatos & inexpertos in praeceptis ad statum contemplationis assumi, ad quem religio ordinatur.

¶ 16 Præ. Greg. dicit in 6. Moral. post Lix amplexus ad Rachelem Iacob peruenit, quia perfectus quisque ante actiuae vitae ad fecunditatem iungitur, & post contemplatiuae ad requiem copulatur: sed actiuae vitae consistit in obseruantia praeceptorum, status autem religionis pertinet ad vitam contemplatiuae. ergo non sunt aliqui ad religionem inducendi, antequam sint in praeceptis exercitati.

¶ 17 Præ. Nulla promissio est faciēda, cuius solutio non est licita: sed soluere aliquid alicui pro ingressu religionis

religionis non est licitum. vnde dicitur 1. q. 2. c. Quapro. Numquam legimus Deum discipulos, vel eorum ministerio conuersos, quempiam ad Dei cultum aliquo muneri interuentu prouocasse. ergo non sunt aliqui promissionibus ad religionem alliciendi.

¶ 18 Præf. Nullus qui non est exercitatus in armis, secundum leges est admittendus ad militiam corporalem: sed religio est status militie spiritualis. ergo non sunt aliqui recipiendi ad religionem, nisi prius exercitati præceptis quasi in quibusdam spiritualibus armis.

¶ 19 Præf. Qui non potest se obligare ad minus, non potest se obligare ad maius, nisi sit necessarium: sed puer ante decimum quartum annum non potest se obligare ad matrimonium quod minus est. ergo multo minus ad religionem.

¶ 20 Præf. Legi Marci 5. q. Dñs dæmoniaco curatum non permittit secum intrare nauim, quæ significat crucem & religionem: per dæmoniaco autem curatum signantur homines a peccatis conuersi. ergo non sunt ad religionem accipiendi peccatores statim conuersi, antequam in præceptis exercitentur.

¶ 21 Præf. Bonorum operum fructus habere debemus, quando de Aegypto eximus, ut dicit quædam glo. l. x. o. 1. 2. sed exire de Aegypto, est exire de mundo religionem intrando. ergo illi qui volunt religionem intrare, debent prius fructum bonorum operum habere per obseruantiam præceptorum.

¶ 22 Præf. Aug. dicit in lib. de sermone Domini in monte, q. omnis præsumptio est coercenda: sed magna præsumptio videtur esse quod aliquis velit ascendere ad arcem consiliorum, nondum obseruatis præceptis. ergo tales sunt coercendi, & non allicendi ad religionis ingressum.

¶ 23 Præf. Aug. dicit in eodem lib. q. maiora maioribus, & minora minoribus sunt exhibenda: sed consilia sunt maiora. ergo non sunt pueris in exercitatis exhibenda, & ita pueri nondum exercitati in præceptis non sunt ad religionem trahendi.

SED CONTRA est, quod dicitur 20. q. 2. Sic in qualibet & infra. Parentibus sane filios suos ad religionem tradere non amplius quam ultra decimum quartum annum ætatis suæ licentia esse poterit. Postea vero aut cum voluntate parentum eorum, aut si suæ deuotionis sit sollicitarium votum, erit filijs licitum religionis assumere cultum: sed post quartum decimum annum non statim sunt homines in præceptis exercitati. ergo possunt religionem ingredi pueri antequam sint in præceptis exercitati.

¶ 2 Præf. Maius est quod aliquis assumatur ad regimen sui & aliorum, quam quod recipiatur in religione, in qua sub regimine alterius uiuit: sed Salomon adhuc puer exiliens assumptus est ad regnum sui & aliorum. Vnde dicitur 1. Para. 29. Locus est Dauid rex ad omnem ecclesiam. Salomonem filium meum elegit Deus adhuc puerum & tenellum. ergo multo magis possunt pueri non exercitati in præceptis ad religionem recipi, vel induci.

¶ 3 Præf. Illud votum non est illicitum, ex quo non redduntur aliqui res si soluunt: sed sicut dicit Ambrosius. Illæ quæ in puerilibus annis continentiam uouerunt, non constituuntur reæ, si votum exoluant, ergo quod aliqui voto astringantur ad religionem in puerilibus annis non est illicitum.

¶ 4 Præf. Nihil est illicitum, per quod aliquis a bono non retrahitur, sed qui prouocatur ad meliora, non retrahitur a bono. ergo cum status religionis sit melior, in quo

observantur consilia, quam status vite secularis, in quo simpliciter observantur præcepta, videtur quod non sit illicitum inducere pueros ad religionem voto, vel iuramento, aut etiam beneficio antequam in præceptis sint exercitati.

¶ 5 Præf. 20. q. 1. dicitur. Firma tunc erit uirginitatis professio, ex quo adulta iam ætas esse ceperit, & quæ solet apta nuptijs deputari: sed non statim in hac ætate uiri, vel mulieres sunt in præceptis exercitati. ergo antequam aliqui in præceptis exercitentur, licite possunt religionis astringi voto, vel iuramento.

¶ 6 Præf. Si talis obligatio esset illicita, si qua pueri non exercitati in præceptis voto, vel iuramento ad religionem obligantur, aut hoc esset quia est semel mala, aut quia est prohibita: sed non est semel mala, quæ sic executio, siue adimpletio promissionis esset peior, & perseverantia pessima, cuius contrarium uidemus: quia adimplentes ea quæ promiserant in puerilibus annis, & in promissis perseverantes, maxime commendantur. Similiter et non est illicita talis obligatio, quæ prohibita. Non enim prohibetur lege veteri. Dicitur Num. 30. Mulier si quippiam uouerit, & se costringerit iuramento, quod in domo patris sui & in ætate adhuc puellari, si cognouerit pater votum quod pollicita est, & iuramentum quo obligauit animam suam, & tacuerit, voti rea erit: quicquid pollicita est & iurauit, opere complebit: si autem ut audierit, contradixerit pater, & vota, & iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur spõsioni, eo quod contradixerit pater. Similiter et non est prohibitum in iure canonico, quia in decreto Leonis Papæ hæc eadem autoritas inducitur. Si militer et non est prohibitum lege Euangelij, quæ maxime inducit homines a recedendo a mundo, & ad sequendum perfectionis opera. ergo licitum est obligare voto, vel iuramento pueros nondum exercitatos in præceptis ad religionem.

RESPON. Dicendum, quod hoc quod pro questione hæc inducitur, dubitationem non habet, nisi quod quidam contentioni studentes ueritate obnubilare conantur. Vnde hæc locum habent uerba quæ Aug. dicit in 2. de ciui. Dei. Nam quum ille est maior & tertior insipientium morbus animorum, quo irrationabiles motus suos et post rationem plene reddita siue nimia cecitate, qua nec aperta cernuntur, siue obstinatissima pernicacia, qua & ea quæ cernuntur non feruntur, tamquam ipsam rationem ueritateque defendunt, sit necessitas copiosius dicendi plerumque res claras uelut eas non solum spectantibus intuendas, sed quodammodo tangendo palpantibus offeramus: & tunc quis discipuli finis erit, si respondendum esse ipsis respondentibus nos existimemus? nam qui uel non possunt intelligere quod uel tam duri sunt pueritate mentis, ut etiam si intellexerint non obediant, & respondentes loquuntur iniquitatem, atque infatigabiliter uani sunt: quorum dicta contraria si torrens uelimus resellere, quotiens obnixa fronte statuerunt, non cogitare quid dicant, dum quocumque modo nostris disputationibus contradicant, quam sit infinitum, & erummosum, & instructuosum uides. Erat ergo hæc modus seruandus, ut ueritas manifeste & quasi palpabiliter ostendatur: & si qua in contrarium dicta fuerint, quæ aliud pondus non habeant, contententur, ne semper oporteat inutiliter eadem replicare. Sed si quis contrarium dicere uoluerit, scribat quod dicit, ut alij intelligentes diiudicare possint, an doceat ueritatem.

Primo ergo circa propositam questionem ut singula

gula dissentiamus, considerandum est pueros et infra annos pubertatis in religionem recipi non est sine malum, immo est expediens & fructuosum: quia illud quod a pueritia assuecimus, semper perfectius & firmitus tenemus, sicut illud Prou. 22. Adolefcens iuxta viam suam graditur, & et cum senuerit, non receder ab ea. & ideo Apostoli instituerunt ut pueri et infantes ad christianam religionem reciperent, ut in ea nutriti, firmitus & perfectius ei inhaerent. & hoc est quod Dion. dicit in vlti. ca. ecclesia. hierar. Secundum legem sanctam confirmati infantes ad habitum sanctum habebunt consuetudinem, ab omni remoti errore & immunda vita expertes, hoc diuinis nostris ducibus. i. Apostolis ad matrem venit, & visum est suscipere infantes. Multo autem magis excidit christiana infidelium vitam, quam vita religiosorum vitam secularium, praesertim cum in primitiua ecclesia omnium christianorum erat perfectissimus religionis status, sicut illud Act. 4. Multitudinis crediturum erat cor unum, & anima una: nec quisquam eorum quae possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, ad cuius vitae exemplar omnes religiones sunt institutae: & ideo religionum institutores ex eadem causa qua Apostoli, moti sunt ad recipiendum infantes in religionem, ut patet de beato Benedicto, qui ut in 2. dialogorum legitur, recepit nutriendum in religionem Maurum duodemnum, & Placidum septemnum. Est tamen quaedam differentia circa hoc attendenda. Nam pueri annos pubertatis ex naturali iure sunt sub cura parentum, propter hoc quod patiuntur discretionis defectum, sicut quem possunt bene regere seipos, & ideo in hac aetate possunt quaedam religioni tradi, si a parentibus offerantur, & erit rata traditio, praecipue si cum ad annos pubertatis peruenerint, ratam habuerint paternam oblationem. Vnde Greg. dicit, & habetur 20. q. 1. Addidisti. Si pater, vel mater filium filiamque intra septem menses in infantia annis sub regulari tradiderint disciplina, utrum liceat eis postquam pubertatis impleuerint annos egredi, & matrimonio copulari, hoc omnino deuimus, quia nephas est ut oblati a parentibus Deo filijs voluntatis freno relaxentur. Si autem in hac aetate propria sponte se religioni tradiderint, potest hoc per assensum, vel dissimulationem patrum ratum esse, unde dicitur 20. q. 2. Si in qualibet minori aetate uel religionis tonsuram, uel religioni uel debitam, in utroque sexu filijs aut vnus, aut ambo parentes dederint, aut forte uel nolentibus, uel nescientibus. si parentibus a se susceptam, non mox nisi in filijs abdicauerint, sed uel coram se, uel episcopo palamque in conuentu eodem filios talia habere permiserint, ad saecularem reuerti habitum filijs ipsis quandoque penitus non licebit. Si uero pueri annos pubertatis transcenderint, possunt et inuitis parentibus ad religionem transire, nec sunt repellendi, immo magis aduocandi. Ut enim Greg. dicit in quadam homelia. Ad uitam bonam alius in pueritia, alius in adulescentia, alius in iuuentute, alius in senectute, alius in decrepita aetate perducitur, & cum in nulla aetate sint repellendi, minus tamen sunt repellendi in pueritia. Dicit enim Chryso. super Mattheum. Quis meruerit appropinquare Christo, si repellatur ab eo simplex infantia? nam si sancti futuri sunt, quid ueratis filios ad patrem uenire? Si autem peccatores futuri sunt, ut quid sententiam condemnationis proferatis, antequam culpam uideatis? quam quidem damnationis sententiam proferunt ali-

qui, cum dicunt, Non sunt recipiendi pueri ad religionem, quia exhibunt, & peiores efficiuntur. sed quod addunt quidam, quod oportet pueros prius exercitari in praecipis, & postea transire ad consilia obseruanda in religione, ex falso intellectu procedit. Arbitratur enim quod praecipia praeparant viam ad consilia. Non est autem sic, immo potius consilia parant viam ad praecipia seruanda: quia per consilia remouetur homo a rebus saeculi, circa quas occupatus difficile est quod innocentiam seruet. Vnde Hila. dicit super Mattheum. Graue onus innocentia subit in ceteris operum occupata. Rem. n. solius famulus Dei non sine saeculi vitis assequetur. & ideo Dominus dicit Mattheo 19. quod difficile est quod pecunias habent, intrare in regnum caelorum, quia difficile est quod homo praecipia seruet, quibus intratur in regnum, nisi si quis consilia diuitias relinquat: & ideo pueri ad hoc quod innocentiam seruare possint in obseruantia mandatorum sunt praeparandi, & quodammodo premuniendi in exercitio consiliorum, nec sunt repellendi, quamuis inerediti uideantur in praecipis. Dicit enim Origenes super Mattheum, Quidam puerile sermonem habentes offerunt saluatori pueros & infantes. Qui autem uidentur perfectiores, priusquam discant, ad rationem iustitiae reprehendunt eos qui pueros & infantes adhuc minus eruditos offerunt Christo. Dominus autem hortatur discipulos suos condescendere uilioribus puerorum. Hoc ergo debemus attendere, ne estimatione sapientiae excellentioris contempnamus quasi magni puillos ecclesiae, prohibentes pueros uenire ad Iesum, sed quod uicinas quaeritur, an ante religionis ingressum sint uoto, uel iuramento ad religionem obligandi, manifeste patet quod sic. Sicut. n. in malo quanto uoluntas est magis obfirmata ad malum, tanto peior est, sicut in obfirmata patet, & qui ex malitia peccant ita etiam in bonis tanto uoluntas melior est, quanto est magis firmata & astricta ad bonum. Cum ergo bonum sit quod pueri ad religionem ueniant, multo melius est quod eorum uoluntas sit ad hoc firmata, quod fit uoto, uel iuramento. Vnde & David dicebat. Iuravi, & statui custodire iudicia iustitiae tuae. & Aug. dicit in epistola ad Paulinam, & Armentarium. Felix necessitas, quae ad meliora compellit. Vltimo autem considerandum restat, an sint beneficii alliciendi, & si quidem conuentione, uel pacto pretium alicui detur, uel quodcumque terrenum beneficium, ut religionem intret, hoc est illicitum. Si autem aliquis ei aliqua beneficia temporalia conferat, ut auferat impedimenta, quibus impeditur a religionis ingressu, uel etiam ut eum nutriet, uel doceri faciat ad hoc, quod sit religionis aptus, hoc non est illicitum, sed est laudabile. Similiter & si beneficiis temporalibus aliquis aliquem alliciat, ut eum fauorabilem sibi reddat, non intrudens gloriam propriam, sed gloriam Dei, & proximi salutem, laudabile est, sicut & Apostolus de seipso dicit 1. Cor. 10. Per omnia uobis placeo. Deus etiam aliquos temporalibus beneficiis allicit ad bene agendum. In ecclesijs etiam quibusdam temporalium distributionibus alliciuntur aliqui ad ecclesiam deseruiendum, non quod praemium accipiant, sed sunt quae da secundario illectiu ad seruiendum Deo, sicut & Dominus dicit Mattheo 6. Prius querite regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia, scilicet necessaria uita, adiacentur uobis. AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Christus ad consilia inuitauit adolescentem in praecipis exercitatum, ita etiam uocauit Mattheum publicanum non exerci-

exercitatum in præceptis, sed peccatis implicatum: ex quo accipere possumus, quod ad consilia obseruanda in religione aduocandi sunt non solum exercitati in præceptis, sed etiam non exercitati.

AD SECVNDVM dicendum, quod diuersitas graduum dupliciter attendi potest. Vno modo, in diuersis statibus, seu conditionibus, & sic non oportet, quod qui tendit ad maiorem statum, vel conditionem, prius exercetur in minori statu, vel conditione: sicut videmus, quod illi qui volunt fieri milites, non prius exercitantur in lanificio, sed a pueritia exercentur in militia. Similiter qui volunt fieri clerici, non prius exercentur in vita laicali, sed a pueritia instruuntur in vita clericali: & hoc modo qui volunt religiosi fieri, non oportet quod prius exercentur in vita seculari, sed optimum est eis si a pueritia exercentur in vita religionis, quia magis poterunt in ea proficere. Vnde dicitur Thren. 3. Bonum est viro cum portauerit iugum Domini ab adolescentia sua. Alio modo, possunt accipi diuersi gradus in eodem statu, vel conditione: & hoc modo dicit Gregorius, quod in qualibet bona conuersatione incipiendum est a minoribus, ut ad maiora perueniatur. Sicut enim milites a rudimentis militiae, & clerici a rudimentis clericaturae: ita etiam & religiosi incipiunt a rudimentis religionis, ut proficiant usque ad summum.

AD TERTIVM dicendum, quod duplex est occasio. scilicet data, & sumpta. Tunc quidem datur aliquis occasio alicui ruendi, vel in cisternam cadendi, quod facit aliquid, vel dicit minus rectum, ex quo datur proximo occasio ruinae, & tunc ruina proximi imputatur danti occasio. Aliquando autem non est occasio data, sed sumpta, puta, cum aliquis inducit aliquem ad bonum, & ipse ex hoc fit deterior, non est relinquenda monitio bona propter hoc, quod ille sumit inde occasioem ruinae. Vnde & Dominus non dimisit prædicationem veritatis propter scandalum Pharisæorum, ut habetur Matthæi 23. Et Augustinus dicit in epistola ad Facium, & habetur 23. q. 4. Ipse pietas, & infra. Quod si plurimi essent in domo ruitura, & inde saltem vnus liberati posset, atque id quia facere conaremur, alij semetipsos precipitio necarent, doleremus de cæteris, verum de vnus saltem salute consolaremur.

AD QVARTVM dicendum, quod libertas necessitati coactionis opponit, quæ est necessitas absoluta, & talis necessitas est cohibenda: sed necessitas que est ex suppositione finis non opponitur libertati, & tali necessitate expedit uti ad eam utilitatem, alioquin nec præmissa promissionibus firmata, nec iuramenta in rebus humanis fieri deberent. Multo autem magis per hominem expedit homines obligari ad diuina, quæ sunt meliora.

AD QVINTVM dicendum, quod difficultas ingressus obseruatur in religionibus per hoc, quod datur intrantibus annus probationis, in quo difficultates religionis experiuntur.

AD SEXTVM dicendum, quod parietem nondum desiccato non est onus tignorum imponendum, nisi non prohibetur quin sit paries deliccandus. Desiccatur autem paries a prauo humore secularis affectus per religionem, & ideo contingit quod prius exercetur aliqui in religione, quam eis onus prælationis, aut sacrorum ordinum imponatur, & de hoc onere loquitur Gregorius, ut patet per ea quæ præcedunt in illo capitulo, & in 1. Homelia in Ezechielem.

AD VII. dicendum, quod status religionis & est status penitentiae, & est exercitium, siue schola perfectionis:

A vnde ad religionem recipiendi sunt peccatores propter penitentiam, & recipiendi sunt pueri innocentes quasi in schola quadam perfectionis, ut perfectius innocentiam conseruent.

AD OCTAVVM dicendum, quod si omnino inuiti pueri in religionem inducerentur, timendum esset de casu futuro: sed ex quo propria voluntate se obligant, ac religionem ingrediuntur, non habet locum ratio inducta.

B AD NONVM dicendum, quod sicut magnum & paruum, multum & paucum, secundum Philosophum dicuntur relatiue, ita & festinatum, siue velox, & tardum. Nam festinatum, siue velox, est quod in paruo tempore multum mouetur. Illa ergo substantia inuitur, quæ est festinata in respectu ad debitum modum, puta, si aliquis aliquo statum aggressus statim a principio contemptis rudimentis illius status ea, quæ sunt perfectorum in statu illo, attentare vellet. Non est autem substantia festinata, si exercitium perfectionis & quasi quædam scholam, quæ est religio, a pueritia aliquis aggrediatur. Tatum est enim culmen perfectionis, ut etiam si a pueritia quis homini perfectionem aggrediatur, semper habet ubi proficiat, sicut & Aug. dicit ad Volustianum de doctr. christi. Tanta est, inquit, christianarum profunditas literarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem summo studio, meliore ingenio conarer addiscere.

C AD X. dicendum, quod diuersi ordines sunt quasi diuersi gradus vnus clericalis vite, & ideo oportet ut a minoribus incipiat, qui ad maiores tendit. Non autem oportet quod qui tendit ad sacros ordines, quod exercitetur in his quæ pertinent ad inferiorem statum, laicalis, scilicet vite: & similiter in vita religionis oportet quod a rudimentis eius incipiat, qui religionem ingreditur, ut ad summum apicem religionis perungere possit, non tamen oportet cum prius esse exercitatum in seculari vita.

D AD XI. dicendum, quod in intelligibilibus etiam oportet quod aliquis a minoribus in eadem scientia incipiat, ut ad maiora perueniat, non tamen oportet quod quicumque vult addiscere aliquam scientiam maiorem, quod exercitetur in qualibet minori: sicut qui volunt addiscere liberales artes, non oportet quod prius exercitetur in mechanicis, sed solum hoc oportet quando minor scientia parat viam ad maiorem. Vt autem secularis non parat viam ad religionem, sed magis ab ea abducit, Vnde Greg. dicit in princ. moralium. Cum adhuc me cogeret animus presentis mundi quasi specietenus deservire, ceperunt multa ex eiusdem mundi cura succrescere, ut in eorum iam non species, sed quod est grauius, mente retineret. Econuerso autem obseruantia consiliorum parat viam ad tutius & perfectius præcepta diuina obseruanda, quæ necesse est in seculari vita obseruari.

E AD XII. dicendum, quod ratio illa in multis deficit. Primo quidem, quia ille qui religionem intrat, non ad hoc eligitur, ut sui, vel alterius curam gerat magis quam ante, sed magis ut sit sub cura & obedientia alterius. Secundo, quia hoc non conceditur ab omnibus, quod necesse sit eligere meliorem ad regimen prælationis, sed secundum quosdam sufficit eligere bonum. Tertio, quia si oportet eligere meliorem ad prælationem, non quidem oportet simpliciter meliorem eligere, sed meliorem, id est magis idoneum ad hoc: pueri autem ceteri non sunt meliores simpliciter quam adulti, sunt tamen magis idonei ad hoc, ut in religione nutriantur, vnde